

การบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม :
กรณีศึกษาชุมชนชาวของ ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

อิสรวรรณ วัฒนกุล¹

...ครั้นแล้วลาฝ่าเท้าท่านบิดรงค์
คูหนุ่มสาวชาวบ้านรำคาญจิต
ล้วนวงศ์วานว่านเครือเป็นเชื้อของ

ไปบ้านพงค้อตั้งริมฝั่งคลอง
ไม่น่าคิดเข้าในกลอนอักษรสนอง
ไม่เหมือนน้องนิกน่าน้ำตากระเด็น...

(กรมศิลปากร, 2538, หน้า 77)²

ชาว “ของ” (Chong, Shong, Xong) ซึ่งถือเป็นชนเผ่าโบราณเผ่าหนึ่งในกลุ่มชาติพันธุ์ออสโตรเอเชียติก (Austro-Asiatic) ตระกูล มอญ-เขมร (Mon-Khmer) มีภาษาพูดของตนเอง แต่ไม่มีภาษาเขียน (ทางวิชาการเรียกว่า กลุ่มเป็ยริก) นับถือผีบรรพบุรุษ มีวัฒนธรรมความเชื่อ มีเอกลักษณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เป็นของตนเอง อาศัยอยู่บริเวณที่ราบเชิงเขา เช่น บ้านคลองพลู บ้านกระทิง บ้านตะเคียนทอง บ้านคลองน้ำเย็น อำเภอเขาคิชฌกูฏ บ้านวังแฉ่ม บ้านปัด ตำบลปัดวิ อำเภอมะขาม ตำบลทับไทร อำเภอโป่งน้ำร้อน จังหวัดจันทบุรี บ้านกร่ำ ตำบลเนินฆ้อ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง บ้านคลองแสง บ้านค่านชุมพล บ้านปะคา อำเภอบ่อไร่ รวมทั้งแถบบริเวณเทือกเขาบรรทัดจังหวัดตราด และเคยเข้าไปที่จังหวัดไพลิน เสราช พระตะบอง และจังหวัดกำปอด ของประเทศกัมพูชา ตรี อมาตยกุล³ (2500, หน้า 9) กล่าวไว้ในหนังสือประวัติเมืองจันทบุรี และอักษรานุกรมภูมิศาสตร์จังหวัดจันทบุรีว่าพวกของนี้ในปัจจุบัน (ปี พ.ศ. 2500) ยังคงมีอยู่ในจังหวัดจันทบุรีอีกมาก อาจจะกล่าวได้โดยเต็มปากว่ามีมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ ทั้งสิ้น⁴ กล่าวได้ว่า ปัจจุบันชาวของส่วนใหญ่จะอยู่ที่บ้านคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี

อดีตชาวของอาศัยอยู่ในป่า ดำรงชีวิตอยู่ด้วยการหาของป่าล่าสัตว์ ตัดหวาย ทำน้ำมันยาง ทำน้ำผึ้ง และการทำนา มีความเป็นอยู่อย่างเรียบง่าย มีนิสัยรักสงบ ชอบสันโดษ รักพวกพ้อง มีความซื่อสัตย์ มีน้ำใจ มีนิสัยค่อนข้างขี้เกียจ ชอบอยู่ในป่ามากกว่าอยู่ในเมือง ปลูกพืชผักผลไม้เพียงเพื่อพอกิน อาชีพหลักคือการหาของป่า และการทำนาปลูกข้าว มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ประเพณี วัฒนธรรม รวมทั้งภาษาเป็นของตนเอง

¹ นิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารทั่วไป วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา ศูนย์การศึกษาจันทบุรี

² กรมศิลปากร. (2538). ชีวิตและงานของสุนทรภู่. (พิมพ์ครั้งที่ 8).

³ ประวัติเมืองจันทบุรี ของตรี อมาตยกุล และอักษรานุกรมภูมิศาสตร์ จังหวัดจันทบุรี

⁴ สำนักงานจังหวัดจันทบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดจันทบุรี.

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง ท้าทุกภูมิภาคของโลกเริ่มเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) ที่ถาโถมเข้ามา กระแสทุนนิยมมีจุดประสงค์ที่จะพยายามทำให้โลกทั้งโลกมีวัฒนธรรมเดียว การดำรงความหลากหลายให้คงอยู่ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเจริญก้าวหน้าด้านการสื่อสารคมนาคม การส่งเสริมให้มีการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนการผสมกลมกลืนทางเผ่าพันธุ์ และการยอมรับวัฒนธรรมใหม่ๆ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลที่จะเข้าไปพัฒนาชนบทในลักษณะต่างๆ ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมชาวชองอย่างมากมาย สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2548, หน้า 69) กล่าวว่าในประเทศไทยมีอย่างน้อย 14 กลุ่มชาติพันธุ์ภาษาที่อยู่ในภาวะถดถอยอย่างรุนแรงในระดับต่างๆ ตัวชี้วัดที่สำคัญคือการไม่ใช้ภาษาพูดภายในบ้านทำให้ไม่มีการสืบทอดภูมิปัญญาด้านต่างๆ ก่อให้เกิดการสูญหายไปพร้อมกัน แม้บางกลุ่มยังมีการใช้ แต่ก็มีผู้พูดน้อยมาก กลุ่มต่างๆ ได้แก่ ชัมเร กะชอง ชอง ชะโอจ (อูด) ฉู้ฮุกุ ทะเวียง ละเวือะ มลาปรี (ตองเหลือง) มานิก (ซาไก) อูร์กะไว๊ มอเก็น อิมปี บิซุ และละว้า (ก่อง) เป็นต้น เห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจนว่าชาวชองในเขตจังหวัดระยอง ประสบปัญหาถดถอยอย่างรุนแรง ดังที่ สายน้ำ เสฐฐพงษ์⁵ (2544, หน้า 39) กล่าวว่าปัจจุบันชาวชองในจังหวัดระยอง ถูกคุกคามกลืนกลายเป็นคนระยองจนหมดสิ้น

การที่ชาวชองในจังหวัดจันทบุรี จะรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ประจำกลุ่มให้คงอยู่ต่อไปจนถึงรุ่นลูกรุ่นหลานนั้นย่อมต้องประสบปัญหาและอุปสรรคต่างๆ แต่ชาวชองในพื้นที่ตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉิมชุกฎ จังหวัดจันทบุรี ยังคงรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ และยังคงดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอยู่จนถึงปัจจุบัน จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชาวชองกลุ่มเล็กๆ กลุ่มนี้ย่อมต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้ศึกษาให้ความสนใจ และต้องการหาคำตอบ ว่าชาวชองมีการบริหารจัดการในกลุ่มของพวกเขาอย่างไร และการบริหารจัดการที่กระทำอยู่สามารถจะฝ่ากระแสทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ที่ถาโถมอยู่ในขณะนี้ได้ตลอดรอดฝั่งหรือไม่ และควรมีแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมอย่างไร จึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจและติดตามค้นหาความจริง

การศึกษาเรื่องการบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาชุมชนชาวชองตำบลคลองพลู อำเภอเขาฉิมชุกฎ จังหวัดจันทบุรี ใช้แนวคิดเรื่องการธำรงชาติพันธุ์ แนวคิดที่ว่าด้วยการอนุรักษ์ พัฒนาและฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมท้องถิ่น แนวคิดที่ว่าด้วยความทันสมัย ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและการจัดการ รวมทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 เป็นแนวทางและสนับสนุนการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวชองและศึกษาแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ

⁵ สายน้ำ เสฐฐพงษ์. จำรุงกกจำแหรก. วัฒนธรรมไทยสู่ภัยเศรษฐกิจ

สังคมและวัฒนธรรมของชาวชอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนาม ซึ่งได้ใช้วิธีการสังเกต การสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อาวุโส ปราชญ์ของหมู่บ้าน ที่เป็นคนชองแท้ และชาวชองให้ความเคารพนับถือ จำนวน 13 ท่าน โดยวิธีการสัมภาษณ์กลุ่ม สัมภาษณ์แบบเจาะลึก และการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ โดยใช้แนวคำถามที่ได้รับการตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือการวิจัยของผู้เชี่ยวชาญเป็นเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ และนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์ เนื้อหา (content analysis) จัดหมวดหมู่ หาความสัมพันธ์ และทำการตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้อง แม่นยำของข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบแบบสามเส้าของเดนซิน (Denzin) โดยใช้การตรวจสอบจากแหล่ง บุคคลมากที่สุด จากนั้นมีการตรวจสอบข้อมูลจากผู้เป็นเจ้าของผู้ให้ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์กับเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เรื่องราวของชาวชอง

ชาวชองจัดเป็นคนรูปร่างสันทัด สูงประมาณ 5 ฟุต ถึง 5 ฟุตครึ่ง (รูปร่างจะมีขนาดเล็กเท่ากับคน ไทยหรือเล็กกว่า) ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย ลักษณะโครงสร้างกระดูกด้านหลังจะยกสูง ไม่ต่ำราบอย่างคนไทย (ไหล่และสะบักหลัง) ลักษณะกล้ามเนื้อด้านหลังตั้งแต่สะบักถึงเอวจะมีกล้ามเนื้อที่นูนแผ่กว้างเต็มทั้งแผ่น หลัง ร่องกระดูกสันหลังลึก ทำให้กล้ามเนื้อแผ่นหลังยื่นออกมามาก ผิวค่อนข้างดำแต่ก็ไม่ดำสนิท เหมือน ชนเผ่านิกริต (Nigritos) ลักษณะเส้นผมหยิกขด สีระย้าด้านบนตัดราบ รูปร่างจะออกเหลี่ยม คางและ ขากรรไกรค่อนข้างกว้าง จมูกไม่โด่งแต่ก็ไม่แบนราบ ปากค่อนข้างหนา ตาโต สันคิ้วค่อนข้างหนา ลักษณะหน้าตาของชาวชองเช่นนี้มีส่วนคล้ายคลึงชนพื้นเมืองในประเทศออสเตรเลียมาก คือ ลักษณะตาโต ผมหยิก สันคิ้วหนา⁶ ดังนั้น ชาวชองจึงเป็นลักษณะผสมทางเผ่าพันธุ์ออสโตร-เอเชียติก ที่ ไชเคนฟาเดน (Seidenfaden.1976) จัดแบ่งไว้ และตรงกับคำกล่าวของ เบอร์ลิง (Burling) ที่กล่าวว่าไม่มีคนกลุ่มใดในเอเชีย อากเนย์ที่กล่าวไว้ว่าเป็นเผ่าพันธุ์ที่มีบรรพบุรุษเฉพาะเผ่าพันธุ์ของตนเอง⁷

รูปร่างหน้าตา คนภายนอกมักจะมองชาวชองว่าเป็นผิวดำ หน้าตาไม่สวย ไม่งาม ผมหยิกขด คน ชองเวลาเดินจะยกสันเท้าสูง เพราะความเคยชินจากการเดินป่า ซึ่งในตอนเดินป่าจะต้องยกสันเท้าสูง ๆ เพื่อ ป้องกันการสะดุดรากไม้ และจะไม่ใส่รองเท้า เนื่องจากเมื่อใส่รองเท้าจะทำให้เท้าไม่สัมผัสป่า เดินไม่ ว่องไวเหมือนเดินด้วยเท้าเปล่า ปัจจุบันชาวชองก็ยังคงไม่ชอบใส่รองเท้ายกเว้นเวลาเข้าเมือง และรองเท้าที่ เขาใส่จะเป็นพวกรองเท้าแตะฟองน้ำ ไม่นิยมใส่รองเท้าหุ้มส้น

ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวชองที่เป็นที่รู้จักของคนกลุ่มต่าง ๆ มีดังนี้

1. ท่าทางการเดิน ที่มีการเดินแบบเขย่ง ยกสันเท้าเวลาเดิน และลักษณะท่าทางการเดิน เป็นแบบช้าๆ ทำให้คิดไปว่าชาวชองมีนิสัยเฉื่อยชา ไม่ค่อยกระตือรือร้น

⁶ Burling, ปราณี วงษ์เทศ แปล. 1979 : 59

⁷ สุเรชา สุพรรณไพบุลย์. 2530, หน้า 23-24

2. เป็นคนเงิบ ๆ ไม่กล้าแสดงออก เนื่องจากพื้นฐานของคนของมักเป็นคนที
ระแวงระวังกายตลอดเวลา ไม่ไว้ใจคนภายนอก มีชีวิตอยู่อย่างสมถะ ชอบใช้ชีวิตอยู่กับป่า

3. เป็นคนมีน้ำใจ โอบอ้อมอารี และซื่อสัตย์ (เจิน ผันผาย, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2550)
ชาวของก็เป็นเช่นบุคคลทั่วไปที่ต้องการมีหน้ามีตาทางสังคม ต้องการเลื่อนสถานะของตนเองให้
สูงขึ้น ต้องการให้สังคมภายนอกยอมรับ ไม่ถูกดูถูกว่าเป็นคนโง่ เฉื่อยชา ชาวของต้องการให้ลูกชายรับ
ราชการทหารเนื่องจากถือว่าได้รับใช้ชาติ และนึกถึงอดีตที่ช่วยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชกู้ชาติ และ
ต้องการให้ลูกสาวเป็นพยาบาล เพื่อจะได้ดูแลรักษาพ่อแม่ หรือเป็นครูซึ่งชาวของถือเป็นบุคคลที่มีความรู้
มีหน้ามีตาในสังคม แต่เนื่องจากชาวของส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ประกอบอาชีพรับจ้างทำสวนผลไม้ ต้อง
อาศัยแรงงานจากลูกหลานทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ลูกหลานของชาวของจึงมักไม่ได้รับการศึกษาที่สูงนัก
จึงไม่สามารถเลื่อนฐานะของตนให้สูงขึ้นได้

ชาวของต้องการให้มีผู้ใหญ่บ้านเป็นชาวของด้วยกัน เนื่องจากสามารถปรึกษาหารือปัญหา ต่าง ๆ
ได้ ถ้าเป็นคนเผ่าอื่น กลุ่มอื่นมักไม่สนใจในการปรึกษาหารือถามไถ่ปัญหา และยังคงกลัวว่าจะถูกดูถูก
แกลนจากบุคคลนั้น ๆ

ผู้อาวุโสชาวของได้รวมตัวกันตั้งกลุ่มอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของ และใช้วิธีสร้างความรู้สึกรัก
รักในชาติพันธุ์ชาวของ โดยใช้แนวคิดเรื่องการธำรงชาติพันธุ์ เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในบรรพบุรุษ
ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และเกิดความต้องการรักษาชาติพันธุ์ของกลุ่มตนไว้ต่อไป ซึ่ง
ปัจจุบันนับได้ว่าการใช้แนวคิดเรื่องการธำรงชาติพันธุ์ของกลุ่มอนุรักษ์ภาษาและวัฒนธรรมของประสบ
ความสำเร็จ ทำให้เด็กรุ่นใหม่มีความภาคภูมิใจในความเป็นของ ไม่อายที่จะแสดงว่าตนเองเป็นชาวของ

ชาวของในอดีตมักไม่กล้าแสดงตนเองว่าเป็นชาวของ เมื่อมีการเดินทางเข้ามาในเมืองบางคนไม่
ยอมพูดภาษาของ (ปัจจุบันก็ยังคงเป็นอยู่) ด้วยสาเหตุต่าง ๆ พอสรุปได้ดังนี้

1. คนของมักได้รับการดูถูก เยาะเย้ย ถากถางจากคนกลุ่มอื่นว่าเป็นคนป่า เป็นคนต่ำต้อย ไม่มี
การศึกษา เป็นคนโง่ไม่รู้เรื่องราวใด ๆ

2. เมื่อชาวของออกมาติดต่อราชการ อาทิเช่น ทำบัตรประชาชน โอน/ขายที่ดิน มักไม่ได้รับความ
สะดวกจากเจ้าหน้าที่ และถูกกลั่นแกล้งบ่อย ๆ เช่น ทำงานให้ล่าช้า หรือหากมีกรณีปัญหาที่ดินกับคนกลุ่ม
อื่น (คนไทย, คนจีน) มักเข้าข้างคนกลุ่มอื่น ทำให้ชาวของเสียประโยชน์⁸

3. ชาวของมักถูกเอาเปรียบในการซื้อขายกับกลุ่มคนต่างๆ และกลุ่มคนต่างๆ มักไม่นิยม
สนทนากับคนของ จะติดต่อเฉพาะทำการซื้อขายสิ่งของเท่านั้น⁹

⁸ เรียม คำศรี, สัมภาษณ์, 27 ตุลาคม 2550

⁹ อัน พิเศษ, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2550

4. ในสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ได้ออกกฎหมายห้ามพูดภาษาอื่นที่มีใช้ภาษาไทยหากพูดภาษาอื่นจะถูกจับและขังคุก ทำให้คนของลาวและไม้อ้อกล้าเปิดเผยตัว¹⁰

ด้วยเหตุดังกล่าวมานี้ทำให้ชาวของเกิดความรู้สึกไม่พอใจแต่ต้องเก็บความรู้สึกนี้ไว้ทำให้กลุ่มชาวของเกิดความรักพวกพ้อง เผ่าพันธุ์ ไม้อ้อกล้าแสดงความรู้สึก ความคิดเห็นต่อบุคคลนอกกลุ่มนอกเสียจากบุคคลนั้นเป็นบุคคลที่เขารักนับถือด้วยความสนิทใจแต่ความรู้สึกนับถือในเผ่าพันธุ์ของตนก็มีได้รุนแรงเท่าใดนัก เพราะชาวของมักเก็บความรู้สึกต่าง ๆ ไว้ในใจ มิได้แสดงออกเช่นคนญวน หรือคนจีน

ในปัจจุบันชาวของในตำบลคลองพลูมีความภาคภูมิใจในความเป็นของของตนเองด้วยถือว่าบรรพบุรุษของพวกเขาค่อยช่วยพระเจ้าตากสินมหาราชกู้ชาติกู้บ้านเมืองและถือว่าตนเองเป็นชนพื้นเมืองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการปกครอง ภาษา วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการแสดงออกในประเพณีต่างๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันก็ยังคงเป็นเช่นนี้ และปัจจุบันสังคมภายนอกให้การยอมรับว่าชาวของเป็นชนพื้นเมืองของจังหวัดจันทบุรี มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นเอกลักษณ์ มีภาษาพูดเป็นของตนเอง สถาบันการศึกษาต่างๆ ให้ความสนใจ และเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตความเป็นมา รวมทั้งภาษาที่ใช้ และเมื่อรายการที่นี้ประเทศไทย ได้ทำการสัมภาษณ์ ดร.สุวิไล เปรมศรีรัตน์ ในฐานะหัวหน้าโครงการวิจัยเพื่อฟื้นฟูภาษาของจากมหาวิทยาลัยมหิดล ทำให้ชาวของเป็นที่รู้จักแพร่หลายและเกิดความภาคภูมิใจในหมู่ชาวของ "ทำให้ชาวของเกิดความรักในเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ของตนเองมากขึ้น จากการสอบถามเด็กชาวของรุ่นใหม่ พวกเขาไม่มีความรู้สึกอายว่าเป็นคนของแต่ก็ไม่อยากให้ใครถามเรื่องของ เนื่องจากพวกเขายังไม่สามารถตอบคำถามในเรื่องชาวของได้มากนัก อาจมีบางประเด็นที่พวกเขาไม่สามารถอธิบายได้ละเอียดได้ดีเท่าผู้เฒ่าผู้แก่แต่พวกเขากล้าพูดภาษาของ

สถานศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลคลองพลู ร่วมกับชุมชนจัดทำหลักสูตรการสอนภาษาของขึ้นและนำมาใช้ในโรงเรียนในพื้นที่ สร้างศูนย์วัฒนธรรมชาวของที่โรงเรียนคลองพลูวิทยา

ชาวของโดยทั่วไปจะมีนิสัยใจเย็น มีความโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนๆ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์สุจริต พูดจริงทำจริง จะเห็นได้จากชาวของจะช่วยเหลือกันไม่ว่าจะเป็นด้านการประกอบอาชีพ งานประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ถ้าเป็นชาวของด้วยกันและรู้จักกันถึงจะไกลแค่ไหน บุคป่าฝ่าดงลำบากเพียงใดเขาก็จะไปช่วยกัน เพราะคำว่า "ของ" แปลว่า "พวกเรา" และคำว่า "ของ" ในพิธีกรรมก็แปลว่า "พวก" และสามารถแปลได้อีกอย่างหนึ่งว่า "เดินรุ่มง่ามอย่างหมี" ซึ่งชาวของมีลักษณะการเดินที่ระแวงระวังภัยต่าง ๆ จะเดินช้า ๆ เงียบ ๆ และระมัดระวังตลอดเวลา เพราะฉะนั้นจึงเป็นลักษณะอีกอย่างหนึ่งของชาวของ

¹⁰ เงิน ผันผาย, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2550

¹¹ อุบลวรรณ ปิติพัฒนาโสมสิต. (2548). พฤติกรรมและกระบวนการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาของของชาวของในกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารนิเทศศาสตร์, 23(3-4). หน้า 82-89.

สำหรับอุปนิสัยใจคอของชาวของนั้น เป็นคนซื่อสัตย์ รักสงบ มีน้ำใจ อหิยาศย์ดี แยกไปใครมาก็ต้อนรับ เป็นอย่างดีแต่คิดจะเกียจคร้านคนของในสมัยก่อนจะชอบอยู่ป่ามากกว่าอยู่เมืองปลูกผลหมากรากไม้ไว้แต่พอ กิน ขึ้นเรือนจะไม่ล้างเท้า กระทบ หม้อข้าว หุงหาเสร็จแล้วไม่ล้าง ถ้าถามว่าหุงหากินเสร็จแล้วทำไมไม่ล้าง เขาจะตอบว่าถ้าล้างก็เสียดสหมด¹² นอกจากนี้ชาวของยังไม่นิยมอาบน้ำและทำความสะอาดบ้านเรือน

ชาวของจะมีนิสัยอีกอย่างหนึ่งคือไม่ไว้วางใจใครง่ายๆ จนกว่าจะแน่ใจซึ่งต้องใช้เวลาานมาก แต่หากพวกเขาไว้ใจแล้วจะให้ความจริงใจเสมือนเป็นพวกเดียวกัน

นิสัยที่ชาวของภูมิใจมากที่สุด คือ การพูดจริงทำจริง มีความจริงใจ ซื่อสัตย์¹³

การบริหารจัดการทางเศรษฐกิจของชุมชนชาวของ

ระบบเศรษฐกิจดั้งเดิมของชาวของเป็นแบบการผลิตเพื่อยังชีพ เข้าป่าล่าสัตว์ และหาของป่า มีการปลูกข้าวเพื่อเป็นอาหารหลักเพียงเพื่อพอกินในครอบครัว กับข้าวที่รับประทานเป็นประจำคือน้ำพริกกับผัก ซึ่งผักที่ใช้รับประทานก็ได้มาจากป่าทั้งสิ้น เช่น มะเขือ หน่อไม้ น้ำเต้า ฟักทอง ในแต่ละปีชาวของจะล่องแพเพื่อนำของที่ทำได้จากป่าไปขายยังตัวเมือง ปีละ 1 ครั้ง และจะซื้อหรือแลกเปลี่ยนสินค้าเพื่อให้ได้เกลือ หอม กระเทียม กะปิ น้ำอ้อย ยาสูบ ตะปูกลับมาที่หมู่บ้าน ชาวของมีการแบ่งปันผลประโยชน์ตามสัดส่วนอย่างเป็นธรรม คนในชุมชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ในทรัพยากรในพื้นที่ได้เท่าเทียมกัน เงินทองที่ได้มากก็ใช้หมดไม่มีการเก็บออมแต่ก็ไม่มีหนี้สิน

ชุมชนชาวของได้เริ่มได้รับผลกระทบจากลัทธิทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ ในราวปี พ.ศ. 2485 เนื่องจากประเทศไทยมีการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการพัฒนามุ่งเน้นความเจริญเติบโตทันสมัยประกอบกับรัฐบาลมีนโยบายพัฒนาชนบทจึงสร้างถนนเข้าไปในทุกพื้นที่ ชาวของจึงมีการติดต่อค้าขายกับสังคมภายนอกมากขึ้น สังคมของชาวของจึงเข้าสู่วัฏจักรของการปลูกพืชเชิงพาณิชย์ มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ เพื่อเพิ่มผลผลิต ซึ่งถือได้ว่าชุมชนชาวของในปัจจุบันมีการพัฒนาอยู่ในขั้นเตรียมการพัฒนา (Precondition for take-off) ตามทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น (The Stages of Economic Growth) ของ Watt W. Rostow และจากความเจริญที่เข้ามา ทำให้วิถีชีวิตของชาวของเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ที่ซับซ้อน และยุ่งเหยิงทางเทคโนโลยี ซึ่งเห็นได้จากที่ดินแรงงาน สินค้าและบริการกลายเป็นธุรกิจการค้า เกิดนวัตกรรมทางเทคโนโลยีในทุกระดับตามแนวคิดด้วยความทันสมัย (Modernization) ของ Michel G. Robin มีการใช้ปัจจัยทางเทคโนโลยี วิทยาการ การค้นพบ ประดิษฐ์คิดค้นต่างๆ ในพื้นที่ซึ่งเป็นสาเหตุการเปลี่ยนแปลงตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Theories of Change) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดผลกระทบต่อการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจของชาวของเป็นอย่างมาก กลไกตลาดทำให้เงินเข้ามาแทนที่การแลกเปลี่ยน การช่วยกันทำงานด้วยวิธีการลงแขกเริ่ม

¹² ม. ศรีบุษรา (นามแฝง). (2533). ของ. ในที่ระลึกพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมิ่งคลาสิก จันทบุรีในวันที่ 9 สิงหาคม 2533 (หน้า 150-162).

¹³ เฉิน ผันผาย, สัมภาษณ์ และอัน พิเศษ, สัมภาษณ์, 23 ตุลาคม 2550

หายไป ถูกแทนที่ด้วยการจ้างแรงงานเป็นรายวัน ชาวทองต้องใช้เงินเป็นจำนวนมากในการจัดซื้อหรือให้ได้มาซึ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ไซปุยเคมี เครื่องจักร เครื่องทุ่นแรง และเครื่องอำนวยความสะดวก เป็นเหตุให้ชาวทองมีหนี้สินและฐานะยากจนลง เกิดการบุกรุกป่าเพื่อขยายพื้นที่ทำกิน ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย ที่ดินถูกจับจองจากชนนอกเผ่า จากการศึกษาพบว่าชาวทองมีการเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจไปจนแทบไม่เหลือเค้าเดิม ทั้งด้านการประกอบอาชีพ การผลิต การบริโภค การค้าขายแลกเปลี่ยน การแบ่งปันผลประโยชน์ การครอบครองสิทธิ์ กรรมสิทธิ์ในที่ดิน การเก็บออม หนี้สินครัวเรือน เนื่องจากชาวทองมีการบริหารจัดการความรู้ทางด้านเศรษฐกิจด้วยวิธีการผสมผสานแบบการแทนที่ (Substitution) โดยความรู้เก่าจะถูกแทนที่ด้วยความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นไปตามยุทธศาสตร์หลักของการพัฒนาสังคมไทยที่ผ่านมา ภาวะเศรษฐกิจของชาวทองกลายเป็นแบบพึ่งพาภายนอกมากกว่าเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง เช่นเดียวกับงานวิจัยของวีรพงษ์ มณีพงษ์¹⁴ ที่พบว่าปัจจัยทางด้านเทคโนโลยีทำให้บ้านกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม เกิดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ส่งผลให้พฤติกรรมของ คนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ใช้สินค้าฟุ่มเฟือยในขณะที่มีรายได้น้อย และงานวิจัยของรัตนา กิ่งแก้ว¹⁵ ที่พบว่าระบบเศรษฐกิจของบ้านท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ มีการเปลี่ยนแปลงจากเศรษฐกิจเพื่อยังชีพ พึ่งพาธรรมชาติ ไปสู่การใช้เทคโนโลยีช่วยการผลิต ชาวบ้านออกไปทำงานต่างถิ่น มีภาระหนี้สิน ผูกพันกับสถาบันการเงิน เพราะต้องการความสะดวกสบาย

การบริหารจัดการทางสังคมของชุมชนชาวทอง

ชาวทองสมัยก่อนมีวิถีชีวิตแบบสังคมดั้งเดิม (Primitive Society) อาศัยอยู่ในป่าเขา หรือ ที่ราบระหว่างหุบเขา ซึ่งเป็นป่าที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่ามากมาย เต็มไปด้วยพืชผักสมุนไพรและของป่าที่มีค่า มีการติดต่อกับสังคมภายนอกน้อย อาศัยอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม สร้างบ้านด้วยวัสดุที่หาได้จากธรรมชาติ จะย้ายที่ถิ่นที่อยู่อาศัยต่อเมื่อมีโรคระบาด บ้านที่สร้างอยู่ผุพังหรือมีการสร้างครอบครัวใหม่โดยการแต่งงานหรือขยายพื้นที่ทำกิน ครอบครัวเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มักอาศัยอยู่กันเพียงพ่อแม่ลูก สถาบันครอบครัวจะเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องการประกอบอาชีพ สั่งสอนให้รู้จักหน้าที่ความรับผิดชอบ ปลูกฝังทัศนคติ นิยัย ความประพฤติ และการปฏิบัติตน มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบในครอบครัวตามเพศและอายุ และมอบอำนาจให้กับผู้หญิงในการตัดสินใจเรื่องต่างๆของครอบครัว มีหลวงพ่เป็นผู้นำและตัดสินใจในเรื่องต่างๆของหมู่บ้าน ลักษณะสังคมเป็นแบบสังคมไมตรีสัมพันธ์ มีการช่วยเหลือกันในทุกด้าน หากมีบ้านใดมีคนเจ็บไข้ได้ป่วยพวกเขาจะเข้าไปช่วยดูแลช่วยเหลือทำอาหาร ต้มยา ทำงานบ้านหรืองานอื่นๆ ที่พอจะช่วยกันได้ และจะ

¹⁴ วีรพงษ์ มณีพงษ์. (2531). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย : ศึกษากรณีบ้านกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

¹⁵ รัตนา กิ่งแก้ว. (2543). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร ศึกษาเฉพาะกรณีบ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยคดีศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

เยี่ยมเยียนกันจนกว่าจะหายหรือทำงานได้ตามปกติ แต่หากมีคนต่างถิ่นเข้ามาอยู่ในหมู่บ้าน พวกเขาจะ
ระแวงระวังตัวเอง ไม่ยอมคบหาสมาคม จนกว่าบุคคลที่ใหม่จะแสดงออกถึงความจริงใจ และผ่าน
การยอมรับจากหัวหน้าหมู่บ้านแล้ว ระบบครอบครัวของชาวชองมีความเข้มแข็งมาก เคารพผู้อาวุโสบรรพ
บุรุษทั้งที่ชีวิตอยู่และเสียชีวิตแล้ว มีศิบรรพบุรุษในการควบคุมความประพฤติของคนในครอบครัว การ
ติดต่อสื่อสารใช้วิธีการบอกต่อ มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างชาวชองด้วยกัน แต่เมื่อได้รับผลกระทบจาก
กระแสโลกาภิวัตน์สังคมชาวชองได้เปลี่ยนแปลงไปในหลายๆ ด้านตามแนวคิดที่ว่าด้วยความทันสมัย
(Modernization) ของ Michel M. Robins ที่กล่าวว่าความทันสมัยเป็นกระบวนการที่เป็นแบบฉบับของบุคคล
มาสู่วิถีชีวิตแบบใหม่ที่ซับซ้อนยุ่งเหยิงทางเทคโนโลยี แสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น ลักษณะสิ่งแวดล้อม
ที่อยู่อาศัย ระบบการศึกษา ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน มีลักษณะความเป็นเมือง ใช้ระบบสื่อสารมวลชน เกิด
นวัตกรรมทางเทคโนโลยี เป็นต้น ซึ่งลักษณะการเปลี่ยนแปลงที่พบในชุมชนชาวชองตำบลคลองพลู มี
ดังต่อไปนี้ ด้านสภาพสิ่งแวดล้อมที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเนื่องจากสภาพป่าเริ่มหมดไป ทำให้ชาว
ชองต้องอาศัยในสวนผลไม้ มีการใช้วัสดุที่คงทนในการสร้างบ้าน ได้รับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น มีความรู้
เรื่องสุขภาพอนามัย มีการสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับสังคมภายนอกอย่างกว้างขวาง ตัวชุมชนมีสภาพเป็นเมือง
มากขึ้น มีการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยมากขึ้น เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ โทรศัพท์ วิทยุสื่อสาร เป็นต้น
ซึ่งเป็นไปตามคำพูดของ ลา ปิแยร์ ที่กล่าวไว้ว่า “การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเป็นสิ่งที่ปกติ และไม่อาจ
หลีกเลี่ยงได้” (La Piere, 1965, p.18) ซึ่งเห็นได้จากการวิจัยของ วีรพงษ์ มณีพงษ์¹⁶ ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลง
ทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่บ้านกุฉีกรัง อำเภอบรบือ จังหวัด
มหาสารคาม งานวิจัยของรัตนา กิ่งแก้ว¹⁷ ที่ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของ
กลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ การวิจัยของถาวร คำพิระ¹⁸ ที่ได้
ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ของบ้านแก่งไฮ ตำบล
หนองบัว อำเภอกุฉีกรัง จังหวัดเลย และการวิจัยของพัชรินทร์ ม่วงงาม¹⁹ ซึ่งได้ศึกษาการดำรงเอกลักษณ์ทาง
วัฒนธรรมของชาวมอญหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งพอสรุปได้ว่าทุกกลุ่มชนต่างๆ ในประเทศ
ไทยต่างได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ และลัทธิทุนนิยมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมขึ้น
ภายในกลุ่มชาติพันธุ์หรือกลุ่มคนในสังคมนั้นๆ อย่างมากมาย โดยปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลง
ของสังคมคือ ปัจจัยด้านเทคโนโลยี สื่อสารมวลชน และการศึกษา ซึ่งเป็นไปทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทาง

¹⁶ อังแล้ว

¹⁷ อังแล้ว

¹⁸ ถาวร คำพิระ. (2546). การเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม : กรณีศึกษาบ้านแก่งไฮ ตำบลหนองบัว
อำเภอกุฉีกรัง จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, สถาบันราชภัฏเลย.

¹⁹ พัทธรินทร์ ม่วงงาม. (2547). การดำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : กรณีศึกษาหมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สังคม (Theories of Change) ที่บันเทิง พาพิจิตร²⁰ ได้สรุปไว้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคมเกิดขึ้นจากปัจจัยหลายอย่างประกอบกันดังนี้ ปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางวัฒนธรรม ปัจจัยทางเทคโนโลยีและวิทยาการ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ซึ่งจากการศึกษาชุมชนชาวชอง ตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของชุมชนชาวชองมากที่สุดคือปัจจัยทางประชากร ปัจจัยทางเทคโนโลยี ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และปัจจัยทางการเมือง ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ ทำให้ชาวชองมีการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และเทคโนโลยี มีการแต่งงานระหว่างกลุ่ม เกิดการผสมผสานทางด้านการสมรส (Marital Assimilation) และการผสมผสานทางโครงสร้าง (Structural Assimilation) หากแต่ชาวชองกลุ่มนี้ได้มีการบริหารจัดการทางสังคมในชุมชนของตนโดยเลือกรับความเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาอย่างมีระบบ เลือกเฉพาะส่วนที่จำเป็นและเหมาะสมกับชุมชน จากการศึกษาพบว่าชาวชองใช้วิธีการบริหารจัดการทางสังคมที่หลากหลาย ดังนี้ ชาวชองใช้การบริหารจัดการ โดยการผสมผสานแบบการแทนที่ (Substitution) ในด้านการตั้งถิ่นฐาน การติดต่อสื่อสาร มีการบริหารจัดการในการผสมผสานแบบเพิ่มเข้ามา (Addition) ในด้านการควบคุมความประพฤติ การศึกษาและสาธารณสุข มีการบริหารจัดการในการผสมผสานแบบการปรับประสาน (Articulation / Hybridization) ในด้านการสร้างบ้านเรือน การเข้าร่วมกิจกรรมและความสัมพันธ์กับบุคคลต่างๆ และมีการบริหารจัดการโดยรักษาของเดิมไว้อย่างเหนียวแน่นในเรื่องระบบครอบครัว เครือญาติและการอบรมเลี้ยงดู ซึ่งการบริหารจัดการโดยการรักษาครอบครัวและเครือญาติไว้อย่างเหนียวแน่น เป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ชุมชนชาวชองตำบลคลองพลูยังคงรักษาความเป็นของให้คงอยู่ได้จนถึงปัจจุบัน

การบริหารจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนชาวชอง

วัฒนธรรมคือรูปแบบการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีลักษณะแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม ผู้ศึกษาได้แบ่งเรื่องของการศึกษาด้านวัฒนธรรมออกเป็น 3 ด้าน คือ วัฒนธรรมด้านภาษา วัฒนธรรมการดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมด้านศาสนา

วัฒนธรรมด้านภาษา

ภาษาเป็นเอกลักษณ์ที่แสดงลักษณะความเป็นตัวของตัวเอง แสดงให้เห็นถึงความเจริญอกงามในอดีตของชนเผ่าต่างๆ แสดงถึงเอกลักษณ์ที่เป็นของตนเอง ชาวชองตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ใช้ภาษาชองในการติดต่อสื่อสารระหว่างคนในกลุ่ม ภาษาชองเป็นภาษาพูดไม่มีภาษาเขียน เสียงในภาษาชองฟังดูคล้ายภาษาเขมร ภาษาช่วย คือมีลักษณะเสียงพูดเร็ว เสียงหนัก สั้น รู้สึกเหมือนพูดติดๆ ขัดๆ ส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว การสร้างคำจะใช้การผสมผสาน หรือซ้ำคำ การสร้างประโยคมักเรียงประธาน กริยา และกรรมตามลำดับ จากการศึกษาภาษาชองไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเองทำให้ไม่มีการ

²⁰ บันเทิง พาพิจิตร. (2547). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเคชั่นสโตร์.

บันทึกเรื่องราวของบรรพบุรุษ แนวทางการประพฤติปฏิบัติ ประเพณีและวัฒนธรรมไว้ให้รุ่นลูกรุ่นหลานได้เรียนรู้ แต่ชาวซองใช้วิธีเล่าขานจากปากต่อปาก ใช้วิธีจดจำการประพฤติปฏิบัติตนของคนรุ่นเก่า

ในช่วงปี พ.ศ. 2490 ภาษาของเข้าสู่ภาวะวิกฤติ ชาวซองถูกห้ามพูดภาษาของตามลัทธิชาตินิยมของจอมพล ป.พิบูลสงคราม ชาวซองจึงเกิดความรู้สึกเป็นปมค้อย และคิดว่าคนไม่ใช่คนไทย ประกอบกับสถานศึกษาบังคับไม่ให้เด็กของใช้ภาษาของในโรงเรียนด้วยเหตุผลที่ว่า เด็กที่พูดภาษาของจะทำให้พูดภาษาไทยไม่ชัด ทำให้เด็กรุ่นใหม่ไม่ยอมพูดภาษาของในบ้านและรู้สึกอายที่จะพูดภาษาของกับบุคคลทั่วไป จากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ภาษาของเริ่มสูญหายไปจากชุมชนชาวซอง

ปัจจุบันชาวซองได้มีการรวมกลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษา และวัฒนธรรมของ ซิ่นเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของตนเอง มีการจัดทำโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของ ตำบลตะเคียนทอง ตำบลคลองพลู กิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี โดยได้รับความร่วมมือจากสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล และได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย สำนักงานภาค ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าภาษาเขียนเพื่อใช้เป็นเครื่องมือบันทึกภาษา วัฒนธรรม ประเพณี นิทานพื้นบ้าน ตำนาน ประวัติศาสตร์ของชาวซอง โดยมีการรวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาดั้งเดิมและจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของเพื่อใช้สอนเด็กๆ ในโรงเรียนซึ่งอยู่ในพื้นที่ ซึ่งโครงการนี้ได้รับรางวัลดีเด่นของ สกว. ปี 2547 และในขณะนี้ชาวซองยังร่วมมือกับนักภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลร่วมกันประดิษฐ์ตัวหนังสือของซิ่นเพื่อบันทึกประวัติศาสตร์ ภาษา ประเพณี เรื่องเล่า เพลงพื้นบ้าน ทำให้ชะลอการตายของภาษาในอนาคตได้ในระยะหนึ่ง ประกอบกับชาวซองอาศัยแนวความคิดเรื่องการธำรงชาติพันธุ์ ของ Charles F. Keyes (1992) โดยการปลูกจิตสำนึกของลูกหลานชาวซองให้หันมาคิดว่าภาษาของต้องเป็นภาษาที่มีค่ามากจึงมีนักศึกษาจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ทั้งในระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอกต่างเข้ามาศึกษาภาษาของพวกเขา การพูดภาษาของจึงมิใช่สิ่งที่น่าอายอีกต่อไป และยังได้นำเอาเรื่องราวในประวัติศาสตร์ที่ชาวซองเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกองทัพสมเด็จพระเจ้าตากสิน มหาราชในการกู้ชาติ ทำให้ชาวซองเปลี่ยนทัศนคติและเกิดความภาคภูมิใจในเชื้อชาติเข้ามาแทนที่ คังงานวิจัยของวันวิสา อุ่นขจร (2549) ที่พบว่าสิ่งสำคัญที่ทำให้อัตลักษณ์ของยังคงอยู่ต่อเนื่องได้ดีที่สุดคือความสำนึกถึงคุณค่าความเป็นชาติพันธุ์ “ซอง” ซึ่งชาวซองตำบลคลองพลูได้แสดง ให้เห็นจนถึงปัจจุบัน

ด้านวัฒนธรรมการดำเนินชีวิต

ชาวซองมีประเพณี ที่เป็นเอกลักษณ์ประจำกลุ่ม เช่นประเพณีเผาข้าวหลาม - ตัดไม้ไผ่ ในช่วงฤดูหนาว มีประเพณีตรุษสงกรานต์ ในช่วงฤดูร้อน มีประเพณีการเก็บกัวย - ถางไร่ ในช่วงฤดูหนาว คำน่าปลูกพืชในช่วงฤดูฝน ทำบุญขึ้นบ้านใหม่ ช่วงน้ำทรง ประเพณีดำข้าวเม่าช่วงฝนเริ่มน้อย เกี่ยวข้าวช่วงปลายฝนต้นหนาว เป็นต้น ในส่วนค่านิยม คติ ความเชื่อ ข้อห้าม ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่อยู่รอบตัว เช่น มีความเชื่อในเรื่องที่ไม่สามารถหาคำตอบได้เกิดจากการกระทำของของภูตผีปีศาจ ผีป่า ผีภูเขา เทพเจ้าต่าง ๆ และชาวซองยังมีความเชื่อในเรื่องของผีบรรพบุรุษอย่างมาก เป็นส่วนที่ใช้ในการควบคุมความประพฤติของคนในชุมชนให้ยังดำรงตนให้เป็นคนดี ประเพณีที่สำคัญของชาวซองที่ยังคง

ประเพณีปฏิบัติได้แก่ ประเพณีการแต่งงาน โดยเฉพาะการแต่งงานของลูกสาวคนโต ที่ชาวชองจะยังทำให้อย่างยิ่งใหญ่ ประเพณีเล่นผีโรงผีหึ่ง ที่ชาวชองจะต้องกระทำเป็นประจำทุกปี และลูกหลานทุกคนจะต้องกลับเข้ามาร่วมพิธีดังกล่าว ในส่วนของการละเล่นต่าง ๆ นั้นเด็กชาวชองไม่มีของเล่นอะไรมากไปกว่าของเล่นที่ทำจากวัสดุที่หาได้จากป่า เช่น กะลามะพร้าว หรือแมลงที่พบได้ทั่วไปเช่น จิ้งหรีด แมงโหนด เครื่องดนตรีที่ใช้เล่นมีเพียง 2 ชิ้น คือกลองที่ทำจากไม้เนื้อแข็งและหนังสัตว์ที่หาได้จากป่า และกรับที่ทำจากไม้เนื้อแข็งสำหรับใช้ประกอบจังหวะ เพลงที่ใช้ร้องส่วนใหญ่เป็นเพลงที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน ไม่มีเพลงที่ร้องสำหรับเกี่ยวพาราสิกกัน สำหรับเครื่องมือเครื่องใช้ส่วนใหญ่ได้มาจากวัสดุธรรมชาติ ไม่มีการประดิษฐ์ลวดลายเพื่อเพิ่มให้สวยงามให้แก่เครื่องมือเครื่องใช้ เนื่องจากชาวชองไม่มีเวลาว่างพอที่จะประดิษฐ์ประดอยใดๆ หากแต่เครื่องมือเครื่องใช้ได้จัดทำขึ้นสำหรับการใช้งานโดยเฉพาะ ส่วนการแต่งกายของชาวชองเป็นไปอย่างเรียบง่าย ไม่นิยมสวมรองเท้า โดยเฉพาะชายชาวชองจะไม่นิยมใส่เสื้อ

ปัจจุบันประเพณี และพิธีกรรม ความเชื่อต่างๆ ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามระดับการศึกษาของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อในเรื่องของภูตผีปีศาจ ได้ถูกลบล้างไปด้วยการพิสูจน์ได้ทางวิทยาศาสตร์ แต่ชาวชองยังคงยึดถือและเชื่อมั่นในความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ โดยจัดให้มีพิธีกรรมเล่นผีโรงผีหึ่ง เป็นประจำทุกปี ซึ่งถือเป็นการติดต่อพูดคุยไต่ถามสารทุกข์สุกดิบระหว่างบุคคลที่ยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบันกับบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว และยังคงจัดให้มีพิธีแต่งงานของชาวชองที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งไม่มีพิธีกรรมทางพุทธศาสนาเข้ามาเกี่ยวข้องกับชาวชองยังคงเชื่อว่าหากลูกสาวชาวชองแต่งงานออกเรือนโดยไม่ทำพิธีแต่งงานตามประเพณีของชาวชองจะเป็นเหตุให้ญาติผู้ใหญ่ของฝ่ายเจ้าสาวจะเจ็บไข้ได้ป่วยและอาจถึงแก่ชีวิตได้ และในส่วนของชีวิตครอบครัวของเจ้าสาวจะไม่มีความสุข การทำมาหากินไม่เจริญก้าวหน้า เกิดปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ ตลอดเวลา

วัฒนธรรมด้านศาสนา

ชาวชองเดิมนับถือผีบรรพบุรุษ ผีป่าและเทพเจ้าต่าง ๆ โดยเชื่อว่าปรากฏการณ์ธรรมชาติที่พวกเขาพบเห็นนั้น เกิดจากอำนาจของผีและเทพเจ้าต่าง ๆ บันดาลให้เป็น หากเมื่อชาวชองได้ติดต่อกับบุคคลภายนอกมากขึ้น และรับนับถือศาสนาพุทธเช่นบุคคลภายนอกโดยเฉพาะในช่วงของรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้ให้คนไทยใช้ภาษาไทยและต้องนับถือศาสนา ทำให้ชาวชองหันมานับถือศาสนาพุทธกันทุกครัวเรือน เนื่องจากศาสนาพุทธไม่ขัดกับหลักความเชื่อของตนเอง

จากการที่ชาวชองมีการไหลผ่านวัฒนธรรมมาหลายยุคหลายสมัย ต้องเผชิญกับเหตุการณ์ต่าง ๆ นานัปการ ประกอบกับสภาพปัญหาและความต้องการของมนุษย์ในแต่ละยุคสมัยล้วนผิดแผกแตกต่างกันจึงมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมไปตามกาลเวลา เป็นเหตุให้วัฒนธรรมบางอย่างสูญหายหรือเสื่อมความสำคัญลง และวัฒนธรรมบางอย่างอาจจะหมดความเหมาะสมกับยุคสมัย ประกอบกับคุณสมบัติประการหนึ่งของวัฒนธรรมทุกชนิดคือ ต้องมีการปรับตัวปรับประยุกต์ให้เข้ากับเหตุการณ์ใหม่ๆ วัฒนธรรมที่ปรับตัวไม่ได้หรือปรับประยุกต์ไม่ไหวก็ต่อมีชะตากรรมเดียวกับไดโนเสาร์ คือสูญพันธุ์ไป ชาวชองก็เช่นกันมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสมตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไปหากวัฒนธรรมใดไม่สามารถปรับประยุกต์ได้ก็สูญหายไป

โดยเฉพาะสังคมชาวของหลังได้รับผลกระทบจากกระแสโลกาภิวัตน์ เกิดการเปลี่ยนแปลงมากมายหลายประการ ตามแนวความคิดว่าด้วยความทันสมัย (Modernization) ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Theories of Change) และแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (assimilation, acculturation and cultural integration) ชาวของจึงได้มีการบริหารจัดการในส่วนของวัฒนธรรมด้านภาษา ด้วยการจัดทำบันทึกภาษาของ จัดทำสมุดภาพวาด นิทานที่เขียนเป็นคำอ่านในภาษาของโดยใช้ภาษาไทย และมีการคิดประดิษฐ์ตัวหนังสือของ โดยกลุ่มชาวของร่วมกับนักภาษาศาสตร์ของสถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล รวมทั้งร่วมกันจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของเพื่อใช้ในสถานศึกษาในเขตตำบลคลองพลู และตำบลตะเคียนทอง ทำให้ชะลอการตายของภาษาได้ในระยะหนึ่ง ในส่วนของวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตไม่ว่าจะเป็นประเพณี พิธีกรรม ค่านิยม คติความเชื่อ ข้อห้าม การละเล่น คนตรี เพลงพื้นบ้าน เรื่องเล่า เครื่องมือเครื่องใช้ การแต่งกายและทรงผมชาวของก็มีความแตกต่างจากกลุ่มต่างๆ อยู่มากมาย มีการบริหารจัดการโดยการผสมผสานหลากหลายวิธี ไม่ว่าจะเป็นการขัดเกลา การวิเคราะห์จัดหมวดหมู่ การรวบรวมและจัดเก็บการจัดระบบการใช้ การเผยแพร่ การแลกเปลี่ยน การดัดแปลงและประยุกต์ การสร้างความรู้ใหม่ และการผสมผสานแบบการแทนที่ (Substitution) เช่น ความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ ความเชื่อ เกี่ยวกับ การพยากรณ์ ข้อห้ามต่างๆ ที่ถูกพิสูจน์ด้วยวิธีทางวิทยาศาสตร์ เครื่องมือเครื่องใช้ การแต่งกาย การผสมผสานแบบการเพิ่มเข้ามา (Addition) เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการรักษาโรค การผสมผสานแบบปรับประสาน (Articulation / Hybridization) เช่น วิธีชีวิตความเป็นอยู่ การละเล่น คนตรี และการรักษาประเพณีเดิมไว้ให้คงอยู่ โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลง เช่น ความเชื่อเรื่องผีบรรพบุรุษ ประเพณีแต่งงานของลูกสาวคนโต ประเพณีการเล่นผีหึ่ง ผีโรง

และการจากการศึกษาค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นงานวิจัยของวิโรพงษ์ มณีพงษ์ (2531) ที่ได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ บ้านกุดรัง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม งานวิจัยของรัตนา กิ่งแก้ว (2543) ที่ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์เขมร บ้านท่าม่วง อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยของถาวร คำพิระ²¹ ที่ได้ศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม บ้านแก่งไฮ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย และงานวิจัยของพัชรินทร์ ม่วงงาม²² ที่ได้ศึกษาเรื่องการธำรงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ หมู่บ้านศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี ได้พบว่าในทุกสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมและแต่ละสังคมต่างมีการปรับตัวบางอย่างให้เข้ากับปัจจุบัน แต่ก็ไม่สามารถธำรงรักษาวัฒนธรรมให้คงอยู่ได้ทั้งหมด หากแต่มีการบริหารจัดการ โดยยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีบางอย่างไว้อย่างเหนียวแน่น โดยแต่ละสังคมจะเลือกสรรที่จะรักษาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนที่แตกต่างจากสังคมภายนอก เช่นเดียวกับที่ชุมชนชาวของเลือกที่จะ

²¹ อ้างแล้ว

²² อ้างแล้ว

รักษาวัฒนธรรมทางด้านภาษา การแต่งงาน และประเพณีการเล่นผีโพงผีหิ้งไว้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของตนให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน

การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวชอง

การส่งเสริมกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชาวชองให้คงอยู่ต่อไปในอนาคตนั้น ชาวชอง ผู้นำท้องถิ่น ชุมชน รวมทั้งหน่วยงานของรัฐไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดจันทบุรี รวมทั้ง องค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสภาวัฒนธรรม ตำบลคลองพลู กลุ่มที่ดำเนินกิจกรรมการด้านวัฒนธรรมและองค์กรที่อยู่ในพื้นที่ที่จะต้องร่วมมือร่วมใจกัน สนับสนุน ส่งเสริม พัฒนา อนุรักษ์ และถ่ายทอด รวมทั้งเสริมสร้างอัตลักษณ์ ในด้านต่างๆ เช่น การสร้างสำนึกถึงคุณค่าเรื่องชาติพันธุ์ การรักษาระบบครอบครัวและเครือญาติที่เข้มแข็งของชาวชองให้คงอยู่ สร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน โดยให้ประชาชน ในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม (People Participation) ในการจัดทำ แผนชุมชนทางด้านการอนุรักษ์ ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมชองได้ตลอดไป จัดเวทีแสดงความคิดเห็น รับฟัง ข้อเสนอแนะและความต้องการ ของคนในชุมชน นำวัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชองออกไป เผยแพร่ในระดับอำเภอ จังหวัด ภาค และประเทศ สร้างศูนย์บูรณาการวัฒนธรรมไทยสายใยชุมชนตำบลคลองพลู เพื่อใช้เป็น สถานที่รวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ จัดแสดงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชอง เป็นที่แสดง และจัดกิจกรรมประเพณีของชาวชอง เป็นที่พบปะพูดคุยของบรรดาชาวชอง จัดกิจกรรม ส่งเสริมประเพณี สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ และจริงจัง อนุรักษ์หมู่บ้านชองเพื่อให้ เป็นสถานที่สำหรับให้บุคคลภายนอก นักท่องเที่ยว และผู้สนใจเรื่องชาวชองเข้ามาศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวชอง สถานศึกษาในพื้นที่นำหลักสูตรท้องถิ่นภาษาของประวัติศาสตร์ของชาวชอง การละเล่น และดนตรีไปสอนในสถานศึกษาโดยใช้ภูมิปัญญาชาวชอง รวมทั้งนโยบายรัฐบาลในการพัฒนา ประเทศที่ต้องการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 มุ่งพัฒนาประเทศไทยไปสู่ “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน (Green and Happiness Society)” โดยให้คนไทยมีความรู้คู่คุณธรรม รู้เท่าทันโลก เป็นคนดี มีวินัยและรับผิดชอบ มีความภาคภูมิใจสามารถสืบทอดวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย ชุมชนและสถาบันสังคมมีความเข้มแข็ง อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและเกื้อกูลภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ มีระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ สามารถพึ่งตนเองและแข่งขันได้ รวมทั้งมีการกระจายการพัฒนาที่เป็นธรรม อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการประเทศที่โปร่งใส เป็นธรรม และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม อันจะเป็นรากฐานการพัฒนา ประเทศที่สมดุล และสร้างความสุขอย่างยั่งยืน โดยมีการส่งเสริมให้นักเรียน นักศึกษา ได้สืบค้นและศึกษาเรื่องราวของมรดกศิลปวัฒนธรรม เพื่อการอนุรักษ์ เผยแพร่ และสืบสานศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนของตน

ข้อเสนอแนะ

เชิงนโยบาย

1. นโยบายของรัฐบาล และหน่วยงานภาครัฐมีผลต่อการดำเนินชีวิตของชาวชอง เนื่องจากภาครัฐมิได้สนใจกับบริบททางประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมของพื้นที่ มิได้นำเอาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มาช่วยในการกำหนดแนวทางในการพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงจึงเป็นการทำลายความหลากหลายทางวัฒนธรรมจนเกือบหมด ส่งผลให้เกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ คุณค่า ความเป็นปึกแผ่นของชุมชน ภาวะความยากจน เกิดช่องว่างทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองระหว่างคนรวยและคนจน จึงต้องใช้นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยคนในชุมชน บำรุงรักษา ทดแทน และพัฒนาทุนทางกายภาพ ทุนทรัพยากรมนุษย์ โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด เลือกลงทางเดินชีวิตของตนเอง

2. การบริหารจัดการทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนชาวชอง ส่วนใหญ่เกิดจากการปรับตัวตามธรรมชาติ ขาดการวางแผนร่วมกันของชุมชน จึงควรให้ชาวชองในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อตนเอง ต่อที่อยู่อาศัย ต่อกลุ่ม ต่อสังคม และต่องานอาชีพ ทำให้เกิดการรวมพลังในการจัดกิจกรรม มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและรับผิดชอบร่วมกันต่อวิถีชีวิตของชุมชนชาวชองด้วยตนเอง

3. นโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นอุตสาหกรรมที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ดังนั้นรัฐบาลควรกำหนดนโยบาย เป้าหมายที่ชัดเจนของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการแบ่งปันมรดกทางวัฒนธรรมให้แก่ นักท่องเที่ยวได้ชื่นชม แต่สิ่งที่รัฐต้องตระหนักก็คือ มรดกทางวัฒนธรรมจะต้องไม่กลายเป็นสินค้าที่ สร้างสรรค์ขึ้นมาเพื่อการท่องเที่ยวโดยเฉพาะซึ่งจะด้อยคุณค่าและเสื่อมถอยในที่สุด

เชิงปฏิบัติการ

1. การสร้างความรู้สึกรักภูมิใจในความเป็นชอง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวชองในตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ยังคงรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมให้คงอยู่จนถึงปัจจุบัน ดังนั้นชุมชนกับสถานศึกษาจึงควรร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นในเรื่องประวัติศาสตร์ชาวชอง เพื่อให้ชาวชองรุ่นใหม่เกิดความรู้สึกรัก ภาคภูมิใจ และร่วมกันอนุรักษ์ภาษา ประเพณีของตนไปต่อไป

2. หลักสูตรท้องถิ่นภาษาชองที่สอนโดยครูภูมิปัญญาชาวชองประสบผลสำเร็จอย่างมาก ทำให้เด็กนักเรียนเชื้อสายชองเกิดความรักและภาคภูมิใจในภาษา และชาติพันธุ์ของตนว่ามีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง แสดงถึงการเป็นชาติพันธุ์ที่ความเจริญเก่าแก่ในอดีต จึงเริ่มหันมาใช้ภาษาชองในการติดต่อสื่อสารกับเพื่อน พ่อแม่พี่น้อง และบุคคลภายนอก มิได้เกิดความรู้สึกรับอายในการใช้ภาษาชองเช่นในอดีต จึงควรสนับสนุนให้สถานศึกษา และกลุ่มอนุรักษ์ฟื้นฟูภาษาและวัฒนธรรมของ ชองได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรให้สอนนักเรียนในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

3. นโยบายของสถานศึกษา มีผลต่อการคงอยู่ของภาษาของ คังนึ้น สถานศึกษาควรให้การสนับสนุนให้นักเรียนที่มีเชื้อสายของใช้ภาษาถิ่นในการติดต่อสื่อสารภายในโรงเรียน และดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรท้องถิ่นด้านภาษาให้ทันสมัย และเป็นที่น่าสนใจ โดยใช้วิทยากร ครูผู้สอนที่เป็นชาวของ มิใช่ ค่านึงถึงเด็กที่พูดภาษาของจะพูดภาษาไทยไม่ชัดจึงห้ามมิให้ใช้ภาษาของในสถานศึกษา

4. ปัจจุบันชาวของมีสถานที่เก็บรวบรวมสิ่งของเครื่องมือเครื่องใช้ มีการจัดนิทรรศการเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวของอยู่หลายแห่ง การเข้าถึงเป็นไปได้ยาก จึงควรมีสถานที่จัดแสดงนิทรรศการที่แสดงถึงวิถีชีวิตความเป็นมา เก็บรวบรวมเครื่องมือเครื่องใช้ และสิ่งของต่างๆ ที่แสดงถึงความเป็นของ รวมทั้งใช้เป็นสถานที่จัดกิจกรรม จัดงานประเพณีของชาวของ เป็นแหล่งพบปะแลกเปลี่ยน พูดคุย โดยทุกคนในชุมชนเป็นเจ้าของสถานที่ และผู้สนใจทั้งภายในแลภายนอกสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ได้อย่างครบถ้วน เบ็ดเสร็จ

บทสรุป

ชุมชนชาวของตำบลคลองพลู อำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี ได้รับผลกระทบจากลัทธิทุนนิยมและกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ต้องมีการปรับตัวรับกับความเจริญต่าง ๆ เข้ามา แต่ชุมชนนี้ยังคงรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมมาจนถึงปัจจุบัน โดยชาวของมีการแลกเปลี่ยน คัดแปลง ประยุกต์ ผสมผสาน สร้างความรู้ใหม่ในชุมชน และการปรับประยุกต์ (Adaptaiton) ให้เข้ากับสภาพแวดล้อมของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับชาวของมีความภาคภูมิใจในชาติพันธุ์ของตนเอง มีสถาบันครอบครัวและเครือญาติที่เข้มแข็ง มีผีบรรพบุรุษที่คอยคุ้มครองและควบคุมความประพฤติ และมีสภาพภูมิศาสตร์ที่ห่างไกลจากเมืองจึงคงความเป็นชาวของไว้ได้ ซึ่งการปรับประยุกต์ของชุมชนชาวของเป็นการปรับประยุกต์ตามยถากรรม มิใช่มีการปรับแบบภูมิปัญญาที่ต้องมีการวางแผน และมีหลักการ ดังนั้นแนวทางในการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของชุมชนชาวของจึงควรให้ชาวของมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนชุมชนด้านการอนุรักษ์ฟื้นฟู บริหาร จัดการทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยให้สถาบันการศึกษาเป็นหน่วยฟื้นฟูและสืบทอด ให้หน่วยงานและองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่นเป็นฝ่ายสนับสนุนส่งเสริมการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เผยแพร่ความเป็นของโดยยึดแนวทางการบริหารจัดการทุนประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2538). ชีวิตและงานของสุนทรภู่. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: องค์การคำครุสภา.
เงิน ผันผาย. (2550, 23 ตุลาคม). ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเขาคิชฌกูฏ. สัมภาษณ์.
_____. (2551, 9 มีนาคม). ประธานสภาวัฒนธรรมอำเภอเขาคิชฌกูฏ. สัมภาษณ์.
ตรี อมาตยกุล. (2500). ประวัติเมืองจันทบุรี ของตรี อมาตยกุล และอัครานุกรมภูมิศาสตร์
จังหวัดจันทบุรี. พิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์งานฉาปนกิจศพนางอรุณวรรณ ปุณศรี
ณ เมรุวัดจันทนาราม วันที่ 13 สิงหาคม 2500.
ถาวร คำพิระ. (2546). การเปลี่ยนแปลงและกระบวนการปรับตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม :
กรณีศึกษาบ้านแก้งไฮ ตำบลหนองบัว อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, สถาบันราชภัฏเลย.
บันเทิง พาพิจิตร. (2547). สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
พัชรินทร์ ม่วงงาม. (2547). การสำรวจเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ : กรณีศึกษาหมู่บ้าน
ศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ไทยศึกษา, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
สำนักงานจังหวัดจันทบุรี กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด. (ม.ป.ป.). ยุทธศาสตร์การพัฒนา
จังหวัดจันทบุรี. (ม.ป.ท.)
ม. ศรีบุษรา (นามแฝง). (2533). ของ. ในที่ระลึกพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเษก จันทบุรี
ในวันที่ 9 สิงหาคม 2533 (หน้า 150-162). ม.ป.ท.
_____. (2533). วิเคราะห์เรื่องเมืองจันทบุรี. ในที่ระลึกพิธีเปิดหอสมุดแห่งชาติรัชมังกลาภิเษก
จันทบุรี ในวันที่ 9 สิงหาคม 2533 (หน้า 29). ม.ป.ท.
วีรพงษ์ มณีพงษ์. (2531). การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของชาวนาในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย : ศึกษากรณีบ้านกุ้ครั้ง อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
อุบลวรรณ ปิติพัฒนะ โหมสิต. (2548). พฤติกรรมและกระบวนการสื่อสารในการฟื้นฟูภาษาของของชาวของ
ในกิ่งอำเภอเขาคิชฌกูฏ จังหวัดจันทบุรี. วารสารนิเทศศาสตร์, 23(3-4). หน้า 82-89.
ฮัน พิเศษ. (2550, 23 ตุลาคม). สัมภาษณ์.
_____. (2551, 8 มีนาคม). สัมภาษณ์.
Keyes, C.F.. (1982). Ethnic Change. Seattle: University of Washington Press.